

การวิเคราะห์คำบอกบุรุษในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน:

การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์สังคม

เยว่ หู*

รับบทความ: 17 ตุลาคม 2565

แก้ไขบทความ: 8 พฤศจิกายน 2565

ตอบรับ: 21 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การใช้คำบอกบุรุษในบทสนทนาภาษาไทยในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนตามแนวภาษาศาสตร์สังคม ผลการวิจัยพบว่า ในบทสนทนาที่พบในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนได้นำเสนอคำบอกบุรุษภาษาไทยที่ใช้บ่อยไว้หลากหลาย มีทั้งคำบอกบุรุษที่ 1 คำบอกบุรุษที่ 2 และคำบอกบุรุษที่ 3 คำบอกบุรุษที่ 1 ที่พบในแบบเรียน ได้แก่ ผม ดิฉัน ฉัน หู เรา ชื่อเล่น/ชื่อ คำเรียกญาติ และคำเรียกอาชีพ คำบอกบุรุษที่ 2 ที่พบในแบบเรียน ได้แก่ คุณ เธอ หู นาย ชื่อเล่น/ชื่อ คำเรียกญาติ และคำเรียกอาชีพ คำบอกบุรุษที่ 3 ที่พบในแบบเรียน ได้แก่ เขา ท่าน แก ชื่อเล่น/ชื่อ คำเรียกญาติ คำเรียกอาชีพ ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับคู่สนทนาในบทสนทนาต่าง ๆ มีความหลากหลาย รวมถึงปัจจัยด้านอายุ เพศ สถานภาพของคู่สนทนา ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา และสถานการณ์ของบทสนทนา ส่งผลให้ผู้เรียนเห็นการใช้คำบอกบุรุษในภาษาไทยตามบริบททางสังคมที่แตกต่างกันได้

* นิสิตปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อีเมล: yue7041@163.com)

ทั้งนี้ การเลือกใช้คำบอกบุรุษในบทสนทนาต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความถูกต้องและเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ยังพบการเลือกใช้คำบอกบุรุษที่ไม่เหมาะสมบางประการ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เรียนพบอุปสรรคในการปฏิสัมพันธ์จริง

คำสำคัญ: คำบอกบุรุษ, ภาษาศาสตร์สังคม, บทสนทนา, แบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน

An Analysis of Personal Pronouns used in the Thai Textbooks for Chinese Learners: A Sociolinguistic Study

Yue Hu *

Received: *October 17, 2022*

Revised: *November 8, 2022*

Accepted: *November 21, 2022*

Abstract

This article aims to study the use of personal pronouns in Thai dialogues in Thai textbooks for Chinese learners based on sociolinguistic methods. The results show that various commonly used Thai personal pronouns are presented in the dialogues found in Thai textbooks for Chinese learners, including the first personal pronouns, the second personal pronouns, and the third personal pronouns. The first personal pronouns found in the textbooks are *phom*, *dichan*, *chan*, *nu*, *rao*, *nickname/name*, *kin terms*, and *occupation terms*. The second personal pronouns found in the textbooks are *khun*, *thoe*, *nu*, *nai*, *nickname/name*, *kin terms*, and *occupation terms*. The third personal pronouns found in the textbooks are *khao*, *than*, *kae*, *nickname/name*, *kin terms*, and *occupation terms*. The

* Ph.D. Candidate, Department of Thai, Faculty of Arts, Chulalongkorn University (E-mail: yue7041@163.com)

social factors related to the interlocutors in the dialogues are diverse, including factors of age, gender, status of the interlocutor, relationship between interlocutors and the situation of the conversation, which enables students to see the use of personal pronouns in Thai according to different social contexts. Most personal pronouns used in the dialogues are correct and appropriate. However, some inappropriate uses of personal pronouns have also been found, which may result in learners encountering obstacles in real interaction.

Keywords: Personal pronouns, Sociolinguistics, Dialogues, Thai textbooks for Chinese learners

บทนำ

การเรียนการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในประเทศจีนปัจจุบันได้เติบโตอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันการเรียนการสอนภาษาไทยในประเทศจีน ปี 2562 พบว่า ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศจีนที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาไทยมีมากถึง 71 แห่ง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (จรัสศรี จิรภาส, 2562)

การมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อสนทนากับคนไทยเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ในการเรียนการสอนภาษาที่ใช้สนทนา ความรู้เรื่องคำบอกบุรุษหรือบุรุษสรรพนามเป็นหัวข้อหนึ่งที่ควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากคำบอกบุรุษเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสนทนา เราจำเป็นต้องใช้คำบอกบุรุษเพื่อแทนตัวเอง ผู้ฟัง และผู้ที่กล่าวถึงคนอื่น ๆ ในการสนทนา การใช้คำบอกบุรุษอย่างเหมาะสมจะช่วยให้การสื่อสารราบรื่น และยังมีส่วนช่วยรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างคู่สนทนา เนื่องจากอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าได้ได้รับความเคารพ หรือรู้สึกเป็นมิตร เป็นกันเองได้

ภาษาไทยมีคำบอกบุรุษจำนวนมาก ทั้งคำที่เป็นนามและสรรพนาม และมีวิธีการใช้ที่ซับซ้อน เพราะจะต้องใช้ต่างกันไปตามเพศ พจน์ ฐานะทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟัง เมื่อผู้พูดจะใช้สรรพนามใดแทนตนเอง หรือบุคคลที่พูดด้วย จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมหลายประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังด้วย ตลอดจนฐานะทางสังคมของผู้ที่พูดด้วย (เอมอร ตรูวิเชียร, 2531, น.52) ดังที่ Palakornkul (1972) ได้ชี้ให้เห็นว่า การวิเคราะห์และอธิบายคำบอกบุรุษในด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์เพียงด้านเดียว ทำให้เห็นภาพของคำบอกบุรุษในภาษาไทยเพียงครึ่งเดียวเท่านั้น เพราะยังคงขาดภาพสำคัญอีกครั้งหนึ่ง คือ พฤติกรรมทางภาษาของคนไทยในการเลือกใช้คำบอกบุรุษซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม ฉะนั้น การเลือกใช้คำบอกบุรุษอย่างถูกต้องและเหมาะสมตามปัจจัยทางสังคม จึงเป็นเรื่องยาก

สำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา เนื่องจากทุกสังคมมีลีลาการใช้ภาษาที่หลากหลายและแตกต่างกันไป หากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนไม่เข้าใจว่าคำบอกบุรุษแต่ละคำสื่อความหมายอย่างไร ใช้อย่างไร ใช้กับใคร หรือใช้เมื่อใด ก็อาจทำให้การสื่อสารนั้นไม่ประสบความสำเร็จ จากงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาการใช้บุรุษสรรพนามไทยของนักศึกษาชาวจีน (ฉินหยู เหวิน, 2556) พบว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามไทยของนักศึกษาชาวจีนมีความผิดพลาดเนื่องจากไม่สอดคล้องกับปัจจัยชนชั้นทางสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมกาลเทศะ เรื่องที่พูด และยังมีปัญหาในการเลือกใช้คำบุรุษสรรพนามได้จำกัด

สำหรับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่ศึกษาภาษาไทยในประเทศจีน ซึ่งมีโอกาสสัมผัสกับเจ้าของภาษาและสังคมไทยได้ยาก แบบเรียนภาษาไทยจึงมีบทบาทสำคัญเนื่องจากเป็นฐานความรู้และแหล่งข้อมูลหลักที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาสนทนาของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาการนำเสนอคำบอกบุรุษและปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องในบทสนทนาจากแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน เพื่อให้ทราบว่ามีบทสนทนาต่าง ๆ ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนนั้น มีการนำเสนอคำบอกบุรุษอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด และเนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้คำบอกบุรุษกับปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพของคู่สนทนา ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา และสถานการณ์ของบทสนทนาที่นำเสนอในแบบเรียนนั้นเป็นอย่างไร การใช้คำบอกบุรุษที่ปรากฏในแบบเรียนมีความเหมาะสมตามปัจจัยทางสังคมหรือไม่ อย่างไร ผลการศึกษาน่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนบทสนทนาภาษาไทยโดยเฉพาะคำบอกบุรุษให้แก่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาคำบอกบุรุษในบทสนทนาภาษาไทยในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนตามแนวภาษาศาสตร์สังคม

2. เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของการใช้คำบอกบุรุษในบทสนทนาภาษาไทย
ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนตามปัจจัยทางสังคม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดคำบอกบุรุษของนวรรธณ พันธุเมธา (2554, น. 22) ซึ่งคำบอกบุรุษจัดอยู่ในหมวดคำแทน ทำหน้าที่ใช้แทนคำนาม คำบอกบุรุษหมายถึง คำใช้แทนบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสนทนา รวมทั้งผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึง เช่น สรรพนาม ชื่อบุคคล คำเรียกญาติ คำบอกอาชีพ ฯลฯ

ผู้วิจัยจะศึกษาคำบอกบุรุษตามแนวภาษาศาสตร์สังคม ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556) ได้อธิบายถึงการแปรของภาษาตามตัวผู้พูดตามแนวภาษาศาสตร์สังคม ซึ่งเป็นการศึกษาภาษาในแง่ที่สัมพันธ์กับสังคม โดยนำปัจจัยทางสังคมมาพิจารณาในการอธิบายภาษา อันประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางสังคมของผู้พูด ได้แก่ อายุ เพศ ชนชั้นทางสังคม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทของการใช้ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เรื่องที่พูด และกาลเทศะ

Brown and Gillman (1968) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมที่ควบคุมการใช้คำบอกบุรุษของภาษากลุ่มตระกูลยุโรป พบว่า มีปัจจัยสำคัญสองประการ ประการแรกคือ อำนาจ (power) อันเป็นผลมาจากความแตกต่างทางสังคม เช่น พลเอกกำลัง ความมั่งมี อายุ เพศ บทบาททางครอบครัว หรือฐานะทางสังคม เป็นต้น ประการที่สองคือ ความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นกลุ่มเดียวกัน (solidarity) อันเป็นผลมาจากความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม เช่น ศาสนา อาชีพ เพศ ถิ่นที่อยู่ ประเทศชาติ เป็นต้น ส่วน Palakornkul (1972) ได้ศึกษาการใช้คำบอกบุรุษภาษาไทยในเชิงสังคม โดยนิยามคำบอกบุรุษว่าหมายถึงคำที่ใช้แทนผู้ส่งสาร ผู้รับสาร หรือผู้ที่ถูกอ้างถึงในการสื่อสาร อีกทั้งได้แบ่งกลุ่มคำบอกบุรุษภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์สังคมออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก

ได้แก่ คำบอกบุรุษเฉพาะ (proper personal pronoun) ประกอบด้วยคำบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 เช่น ฉัน เธอ คุณ เขา เป็นต้น กลุ่มที่สอง คือ คำนามที่นำมาใช้เป็นบุรุษสรรพนาม (personal pronominally used noun) แบ่งเป็น 10 ประเภทย่อย ได้แก่ คำเรียกญาติ คำเรียกญาติที่ใช้กับผู้ที่ไม่ใช่ญาติ คำเรียกตามบุคคลอื่น ชื่อบุคคล คำเรียกเพื่อน คำเรียกอาชีพ คำนำหน้า คำหรือวลีที่อ้างถึงคู่สมรส คำจากภาษาอื่น และคำที่ใช้พูดกับพระสงฆ์

นอกจากนี้ Palakornkul (1972, p. 120) ยังพบว่า ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำบอกบุรุษภาษาไทยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ประเภทที่ 1 คือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและผู้ฟังโดยตรง ได้แก่ อำนาจและสถานภาพ ความเป็นญาติและความสัมพันธ์ทางครอบครัว ความเป็นเพื่อน อาชีพ กลุ่มชาติพันธุ์-ศาสนา อายุ เพศ และความใกล้ชิดทางสายเลือด ประเภทที่ 2 คือปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ได้แก่ ความสนิทสนม ความเคารพ ความเป็นกลุ่มเดียวกัน ความเป็นทางการ การมีลูกอยู่ในการสนทนา การมีคนไม่รู้จักหรือคนมีฐานะทางสังคมสูงกว่าอยู่ในการสนทนา ระยะเวลาที่รู้จักกัน การถ่อมตัว และการแสดงอารมณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเนื้อหาคำบอกบุรุษในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน และวิเคราะห์ความเหมาะสมของการใช้คำบอกบุรุษในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน โดยมุ่งพิจารณาปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพของคู่สนทนา ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา และสถานการณ์ของบทสนทนา ตามแนวภาษาศาสตร์สังคม ตามที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556) ได้เสนอไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อศึกษาคำบอกบุรุษในบทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนตามแนวภาษาศาสตร์สังคม

การเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากแบบเรียนที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในสาขาวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยของประเทศจีนปัจจุบันเท่านั้น ไม่รวมถึงแบบเรียนภาษาไทยที่ใช้ศึกษาด้วยตนเอง โดยเลือกแบบเรียนภาษาไทยที่ใช้เป็นหลักในสาขาวิชาภาษาไทยในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่าง ๆ ในประเทศจีน ได้แก่ แบบเรียนที่ใช้ประกอบการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ซึ่งเป็นวิชาบังคับสำคัญและเป็นรายวิชาพื้นฐานในหลักสูตรภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในจีน มีทั้งหมด 4 ชุด และแบบเรียนที่ใช้ประกอบการสอนวิชาการสนทนาภาษาไทย 1 เล่ม ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะเล่มที่มีเนื้อหาบทสนทนา พบทั้งหมด 5 ชุด มีจำนวน 6 เล่ม มีดังนี้

1. “ภาษาไทย เล่ม 1” ของมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 14 ปี ค.ศ. 2013
2. “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” ของมหาวิทยาลัยการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี ค.ศ. 2008
3. “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” ของมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ปี ค.ศ. 2013
4. “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” ของมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี ค.ศ. 2012

5. “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” ของมหาวิทยาลัยชนชาตินาน นาน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี ค.ศ. 2012

6. “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” ของมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศ PLA ลัวหยาง ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 ปี ค.ศ. 2017

จากการสำรวจแบบเรียนดังกล่าว พบบทสนทนาทั้งสิ้น จำนวน 135 บท

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบบันทึกข้อมูลเพื่อบันทึกเนื้อหาคำบอกบุรุษที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน โดยกำหนดปัจจัยทางสังคมตามแนวคิดภาษาศาสตร์สังคมของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556) ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพ ความสัมพันธ์ สถานการณ์ โดยศึกษาปัจจัยทางสังคมตามลักษณะดังนี้

1. อายุ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ผู้พูดที่อายุน้อยกว่าผู้ฟัง ผู้พูดที่อายุสูงกว่าผู้ฟัง และผู้พูดที่มีอายุใกล้เคียงกับผู้ฟัง ในการพิจารณาปัจจัยเรื่องอายุ หากเนื้อหาในแบบเรียนมีการระบุข้อมูลอายุหรือความอาวุโสไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะพิจารณาโดยยึดตามคำอธิบายในเนื้อหาบทเรียนเป็นหลัก แต่หากในแบบเรียนนั้นไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยตีความจากคำศัพท์ที่มีความหมายบ่งบอกถึงอายุหรือความอาวุโสของคู่สนทนา เช่น ในการตัดสินใจสนทนาเป็นพนักงานขายสนทนากับลูกค้าที่เป็นบุคคลที่อายุต่ำกว่า ผู้วิจัยพิจารณาจากเนื้อหาในบทสนทนา คือ พนักงานเรียกลูกค้าซึ่งเป็นนักศึกษาว่า "น้อง ๆ "

2. เพศ แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิง

3. สถานภาพของคู่สนทนา แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง และผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ในการพิจารณาปัจจัยเรื่องสถานภาพ หากเนื้อหาในแบบเรียนมีการระบุข้อมูลไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะพิจารณา

โดยยึดตามคำอธิบายในเนื้อหาบทเรียนเป็นหลัก แต่หากในแบบเรียนนั้นไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน และไม่มีเนื้อหาที่บ่งบอกถึงอายุหรือความอาวุโสของคู่สนทนา ผู้วิจัยจะพิจารณาสถานภาพตามบทบาทของคู่สนทนาเป็นหลัก เช่น นักศึกษากับคุณพ่อคุณแม่ นักศึกษากับอาจารย์ ฯลฯ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สนิทสนม เช่น คู่สนทนาที่เป็นเพื่อนนักศึกษา คู่สนทนาที่เป็นอาจารย์-นักศึกษา และไม่สนิทสนม เช่น คู่สนทนาที่เพิ่งรู้จัก คู่สนทนาที่เป็นผู้ให้บริการ-ผู้รับบริการ เป็นต้น

5. สถานการณ์ของบทสนทนา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทางตรงและไม่เป็นทางการ ในการวิจัยครั้งนี้ สถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการมักเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยในบริบทชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การซื้อของ การถามทาง อาหารการกิน การเดินทาง ฯลฯ

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแบบบันทึกเนื้อหาคำบอกบุรุษที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน

	คำบอกบุรุษ	อายุ	เพศ	สถานภาพ	ความสัมพันธ์	สถานการณ์	ตัวอย่าง
บุรุษที่ 1							
บุรุษที่ 2							
บุรุษที่ 3							

หลังจากวิเคราะห์เนื้อหาคำบอกบุรุษที่ปรากฏในแบบเรียนแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์มาสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการใช้คำบอกบุรุษในบทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน โดยรวบรวมกรณีการใช้คำบอกบุรุษที่ปรากฏในแบบเรียนทั้งหมด ในแต่ละกรณี ระบุปัจจัยทางสังคมไว้อย่างชัดเจน ประกอบด้วย

ตัวอย่างภาษาซึ่งคัดเลือกมาจากแบบเรียน พร้อมให้คำอธิบายบทบาทของคู่สนทนาไว้ในวงเล็บท้ายตัวอย่าง เช่น “ผมพาเพื่อนๆ มาเที่ยวบ้านเราครับ” (ลูกกับแม่) เพื่อให้เจ้าของภาษาตรวจสอบว่าการใช้คำบอกบุรุษภาษาไทยแต่ละกรณีมีความเหมาะสมตามปัจจัยทางสังคมหรือไม่ พร้อมให้เหตุผลในการตัดสินความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัมภาษณ์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำบอกบุรุษ ภาษาศาสตร์สังคม และการวิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย
2. รวบรวมคำบอกบุรุษและเนื้อหาคำบอกบุรุษกับปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในบทสนทนาจำนวน 135 บท โดยใช้แบบบันทึกเนื้อหาคำบอกบุรุษในบทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน
3. วิเคราะห์เนื้อหาคำบอกบุรุษในบทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทย 6 เล่มตามแนวภาษาศาสตร์สังคม
4. นำผลการวิเคราะห์เนื้อหาคำบอกบุรุษให้เจ้าของภาษา 3 คนประเมินความเหมาะสมของการใช้คำบอกบุรุษในแบบเรียน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของการใช้คำบอกบุรุษในบทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน เจ้าของภาษาไทยทั้ง 3 คนล้วนเป็นอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ประกอบด้วยอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1 คน อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศาสตร์ สาขาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1 คน และอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 1 คน

5. วิเคราะห์ความเหมาะสมของการใช้คำบอกบุรุษในแบบเรียนภาษาไทย 6 เล่มตามผลการประเมินของเจ้าของภาษาไทย 3 คน
6. สรุป และอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษา

เนื้อหาคำบอกบุรุษที่พบในแบบเรียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน

คำบอกบุรุษ หมายถึง คำใช้แทนบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสนทนา รวมทั้งผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึง เช่น สรรพนาม ชื่อบุคคล คำเรียกญาติ คำบอกอาชีพ ฯลฯ (นววรรณ พันธุเมธา, 2554, น. 22) จากการศึกษาบทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน 5 ชุด พบว่า บทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทยดังกล่าว มีทั้งหมด 135 บท และบทสนทนาที่มีการใช้คำบอกบุรุษมีจำนวนทั้งหมด 132 บท ซึ่งใน “ภาษาไทย เล่ม 1” ของมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง มีจำนวน 17 บท “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” ของมหาวิทยาลัยการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง มีจำนวน 18 บท “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” และ “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” ของมหาวิทยาลัยปักกิ่ง มีจำนวนทั้งหมด 19 บท “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” ของมหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน มีจำนวน 27 บท และ “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” ของมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศ PLA ลั่วหยาง มีจำนวน 32 บท บทสนทนาส่วนใหญ่ มีจำนวนผลัดตั้งแต่ 10-30 ผลัด คำบอกบุรุษที่พบในบทสนทนาต่าง ๆ ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ คำบอกบุรุษที่ 1 คำบอกบุรุษที่ 2 และคำบอกบุรุษที่ 3 ดังนี้

1. คำบอกบุรุษที่ 1

คำบอกบุรุษที่ 1 เป็นคำใช้เรียกผู้พูด คำบอกบุรุษที่ 1 ที่พบในแบบเรียน ได้แก่ ผม ดิฉัน ฉัน หนู เรา ชื่อเล่น/ชื่อ คำเรียกญาติ และคำเรียกอาชีพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 คำบอกบุรุษที่ 1 “ผม”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ผม ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดที่เป็นเพศชาย ปรากฏในแบบเรียนทั้ง 5 ชุด จำนวน 53 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 13 บท ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 7 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 3 บท ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 20 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 10 บท ผลการศึกษาการใช้คำบอกบุรุษ ผม แทนผู้พูดกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

1.1.1 “ผม” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า พบ ดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ จากการสำรวจพบว่า การใช้ ผม แทนผู้พูดในบริบทดังกล่าว ปรากฏในบทสนทนาที่คู่สนทนาเป็น “ลูกกับแม่” และ “นักศึกษากับอาจารย์” เป็นหลัก เช่น

“ผมพาเพื่อน ๆ มาเที่ยวบ้านเราครับ” (ลูกกับแม่) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 12

“ผมหาไม่เจอครับ” (ลูกกับแม่) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 3

“พรุ่งนี้ผมอาจจะไปเรียนไม่ได้” (นักศึกษากับอาจารย์) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 7

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่คู่สนทนาเป็น “นักศึกษากับอาจารย์ที่เพิ่งรู้จัก” ตัวอย่างภาษาที่ใช้ ผม แทนผู้พูดที่เป็นนักศึกษา เช่น

“ผมเป็นนักศึกษาชั้นภาษาไทยครับ” (นักศึกษากับอาจารย์ที่เพิ่งรู้จัก) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 2

1.1.2 “ผม” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยใกล้เคียงกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ปรากฏในบทสนทนาที่คู่สนทนาเป็น “เพื่อน” และพบตัวอย่างภาษาที่ใช้ ผม แทนผู้พูดในสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น สนทนาในร้านขายของ สนทนาเรื่องไปโรงพยาบาล สนทนาทางโทรศัพท์ สนทนาเรื่องการจองตั๋ว สนทนาเรื่องอาหาร เป็นต้น ตัวอย่างภาษา เช่น

“ผมอยากจะชวนคุณกับเพื่อนอีกสองคนมาทานข้าวที่บ้าน” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 9

“เดี๋ยวผมโทรไปจองไว้ก่อน” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 25

“เดี๋ยวผมจะสั่งตำไทย ตำลาวให้คุณ” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 20

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “นักศึกษากับเพื่อนที่เพิ่งรู้จัก” “นักศึกษา กับพนักงานรับสาย” “นักศึกษากับบรรณารักษ์” “คนไข้กับคุณหมอ” ในสถานการณ์ที่

เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ได้แก่ การแนะนำตัว สนทนาทางโทรศัพท์ การยืมหนังสือ การซื้อของ การหาหมอ เป็นต้น เช่น

“ผมขอยืมหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดที่ 1 ครับ” (นักศึกษา กับ บรรณารักษ์)
ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 10

“ผมเอาคูปองนี้ครับ” (ลูกค้า กับ พนักงานผู้ให้บริการ) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย”
บทที่ 12

“ผมรู้สึกไม่ค่อยสบายครับ” (คนไข้ กับ คุณหมอ) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย”
บทที่ 8

1.2 คำบอกบุรุษที่ 1 “ดิฉัน”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ดิฉัน ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดที่เป็นเพศหญิง ปรากฏในแบบเรียนทั้ง 5 ชุด จำนวน 31 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 3 บท ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 11 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 1 บท ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 15 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 1 บท การใช้คำบอกบุรุษ ดิฉัน แทนผู้พูดกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

1.2.1 “ดิฉัน” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนานั้นสนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “นักศึกษา กับ อาจารย์” ในสถานการณ์การพูดโทรศัพท์ ตัวอย่างภาษาที่ใช้ “ดิฉัน” แทนผู้พูดที่เป็นนักศึกษา เช่น

“อาจารย์ไพลิน ดิฉันหม่ำลืมาจากปักกิ่งค่ะ” (นักศึกษา กับ อาจารย์) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 23

1.2.2 “ดิฉัน” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยใกล้เคียงกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “เพื่อน” พบตัวอย่างภาษาที่ใช้ดิฉัน แทนผู้พูดในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น สนทนาทางโทรศัพท์ การขอลาป่วย การซื้อของ สนทนาเรื่องวันหยุด ตัวอย่างภาษา เช่น

“พักผ่อนเสียก่อน ดิฉันจะช่วยลาให้ค่ะ” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 10

“พอดีดิฉันกำลังจะไปซื้อนาฬิกาข้อมือ เราไปด้วยกันเถอะ” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 14

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ จากการสำรวจพบว่า การใช้ ดิฉัน แทนผู้พูดในบริบทดังกล่าว ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “คนใช้กับคุณหมอ” “พนักงานรับสายกับนักศึกษา” “นักศึกษากับเพื่อนที่เพิ่งรู้จักใหม่” “ลูกค้ากับพนักงานผู้ให้บริการ” “พนักงานผู้ให้บริการกับลูกค้า” ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น

“ได้ค่ะ ดิฉันจะนัดไว้ให้” (พนักงานรับสายกับนักศึกษา) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 22

“ดิฉันเป็นนักศึกษาใหม่ค่ะ” (นักศึกษากับเพื่อนที่เพิ่งรู้จักใหม่) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 1

“ดิฉันขอลงหน่อยได้ไหม” (ลูกค้ากับพนักงานผู้ให้บริการ) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 11

“ดิฉันต้องการส่งอีเอ็มเอสค่ะ” (ลูกค้ากับพนักงานผู้ให้บริการ) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 11

1.3 คำบอกบุรุษที่ 1 “ฉัน”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ฉัน ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียนทั้ง 5 ชุด จำนวน 17 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 2 บท ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 2 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 3 บท ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 1 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 9 บท การใช้คำบอกบุรุษ ฉัน แทนผู้พูดกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

“ฉัน” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยใกล้เคียงกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ปรากฏในบทสนทนาที่คู่สนทนาเป็น “เพื่อน” เช่น

“ปีหน้าฉันจะไปเรียนภาษาจีนที่เมืองจีนค่ะ” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 14

“ฉันเห็นจะต้องกลับละ” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 18

“ฉันนึกว่าเป็นสี่สุภาพ ใส่ได้ทุกโอกาส” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 24

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่คู่สนทนาเป็น “นักศึกษากับเพื่อนที่เพิ่งรู้จักใหม่” และ “ลูกค้ากับพนักงานผู้ให้บริการ”

“ฉันเป็นคนภาคใต้ค่ะ” (นักศึกษากับเพื่อนที่เพิ่งรู้จักใหม่) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 13

“ฉันรู้สึกดีใจมากเหมือนกัน ไม่ได้คิดเลยว่ามาเรียนที่นี่ จะมีเพื่อนที่พูดภาษาไทยได้ด้วย” (นักศึกษา กับเพื่อนที่เพิ่งรู้จักใหม่) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 7

“ฉันเอาธรรมดาค่ะ ใส่ถั่วงอกเยอะ ๆ” (ลูกค้า กับพนักงานผู้ให้บริการ) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 20

1.4 คำบอกบุรุษที่ 1 “หนู”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน หนู ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดที่เป็นเพศหญิง ปรากฏในแบบเรียน 3 ชุด จำนวน 9 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 4 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 1 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 4 บท การใช้คำบอกบุรุษ หนู แทนผู้พูดกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

“หนู” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “ลูกกับแม่” และ “นักศึกษา กับอาจารย์” เช่น

“วันนี้หนูเข้าเรียน 10 โมง 10 นาทีค่ะ” (ลูกกับแม่) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 4

“ทีแรกหนูนึกว่าภาษาไทยเหมือนภาษาจีน ไม่ค่อยแยกเสียงสั้นเสียงยาวเลย” (นักศึกษา กับอาจารย์) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 15

“อีกรวันสองวันหนูคงไปเรียนได้ค่ะ” (นักศึกษา กับอาจารย์) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 21

“สำหรับหนูยากตรงการออกเสียง ร เรือ ค่ะ” (นักศึกษา กับ อาจารย์) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 5

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “นักศึกษา กับ คุณป้าชายของที่ตลาด” ตัวอย่างภาษา เช่น

“หนูขอบผลไม้รสหวานค่ะ” (นักศึกษา กับ คุณป้าชายของที่ตลาด) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 18

1.5 คำบอกบุรุษที่ 1 “เรา (เอกพจน์)”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน เรา ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 1 เอกพจน์ แทนผู้พูดที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียน 3 ชุด จำนวน 16 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 1 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 7 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 8 บท การใช้คำบอกบุรุษ เรา (เอกพจน์) แทนผู้พูดกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

“เรา (เอกพจน์)” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในบทสนทนาที่มีสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “เพื่อน” พบตัวอย่างภาษาที่ใช้ เรา แทนผู้พูดในสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น สนทนาเรื่องซื้อของ สนทนาเรื่องอาหาร สนทนาเรื่องไปพบหมอ สนทนาเรื่องการเรียนรู้ เช่น

“ช่วยซื้อสมุดให้เราสัก 2-3 เล่มได้ไหม” (นักศึกษา กับ เพื่อน) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 19

“เราอยากกินเกี้ยว เกี้ยวมีไหม” (นักศึกษา กับ เพื่อน) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 1

“เราจะพาไปโรงพยาบาล” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ตำราเรียนภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 17

1.6 คำบอกบุรุษที่ 1 “เรา/พวกเรา (พหูพจน์)”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน เรา/พวกเราใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 1 พหูพจน์ แทนผู้พูดที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียนทั้ง 5 ชุด จำนวน 38 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 4 บท ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 3 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 9 บท ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 10 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา” 12 บท การใช้คำบอกบุรุษ เรา/พวกเรา (พหูพจน์) กับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

1.6.1 “เรา/พวกเรา (พหูพจน์)” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การใช้ เรา/พวกเรา ในบริบทนี้ส่วนใหญ่ปรากฏในบทสนทนาที่คู่สนทนาเป็น “นักศึกษากับอาจารย์” ตัวอย่างภาษา เช่น

“พวกเราอยากไปซื้อป๊อปปิ้งมากกว่า”(นักศึกษากับอาจารย์) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 10

“เราต้องแต่งตัวยังไงคะ” (นักศึกษากับอาจารย์) ใน “ตำราเรียนภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 10

1.6.2 “เรา/พวกเรา (พหุพจน์)” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “เพื่อน” พบตัวอย่างภาษาที่ใช้ เรา แทนผู้พูดในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น สนทนาเรื่องทำความสะอาด การกีฬา การแสดง การเรียน อาหารการกิน เป็นต้น เช่น

“ฉันเราทำความสะอาดห้องพักกันเสียหน่อยเป็นไง” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 16

“สองเพลงนี้ดี แต่เรายังร้องไม่เป็น” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 17

“ก็เราอยู่หอมหาวิทยาลัยกันหมด บางคนไม่ชอบเรียนที่ห้องพัก ก็ต้องไปเรียนที่ห้องสมุดกัน” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 9

“ฉันเราไปกินส้มตำร้านหน้า ม.ดีกว่า” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 20

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “ลูกค้ายกับพนักงานผู้ให้บริการ” พบตัวอย่างภาษาที่ใช้ เรา แทนผู้พูดในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ในร้านตัดผม ในโรงแรม ในร้านขายซีดี เป็นต้น เช่น

“เราจะตัดผม ต้องรอนานไหมครับ” (ลูกค้ายกับพนักงานผู้ให้บริการ) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 16

“เราขอห้องคู่ห้องหนึ่งครับ” (ลูกค้ายกับพนักงานผู้ให้บริการ) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 19

“พวกเราเป็นคนจีน อยากได้เพลงไทย” (ลูกค้ากับพนักงานผู้ให้บริการ) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 22

1.6.3 “เรา/พวกเรา (พหูพจน์)” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ปรากฏในบทสนทนาที่คู่สนทนาเป็น “อาจารย์กับนักศึกษา” ตัวอย่างภาษาที่ใช้ เรา แทนผู้พูด เช่น

“เราจะแก้ไขกันได้อย่างไรบ้าง” (อาจารย์กับนักศึกษา) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 5

“พรุ่งนี้วันหยุด เราจะไปทัศนศึกษาที่วัดพระแก้ว” (อาจารย์กับนักศึกษา) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 10

1.7 คำบอกบุรุษที่ 1 “ชื่อเล่น/ชื่อ” ของผู้พูด

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ชื่อเล่น/ชื่อ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดที่เป็นเพศหญิง ปรากฏในแบบเรียนทั้ง 2 ชุด จำนวน 4 บท ซึ่งพบในแบบเรียน “ภาษาไทย” 2 บท และใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 2 บท ผลการศึกษาคำการใช้ชื่อเล่น/ชื่อ แทนผู้พูดกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนา มีดังนี้

“ชื่อเล่น/ชื่อ” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยใกล้เคียงกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “เพื่อน” พบตัวอย่างภาษาที่ใช้ ชื่อเล่น/ชื่อ แทนผู้พูดในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เช่น สนทนาเรื่องหนังสือ เรื่องทำความสะอาด เรื่องการเรียน เรื่องอาหาร เช่น

“อ้อยจะไปหาเครื่องมือทำความสะอาด” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 17

“รู้สึกว่าอาหารบักกิ่งส่วนใหญ่จะเค็มไปเสียอีก” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 8

1.8 คำบอกบุรุษที่ 1 “คำเรียกญาติ”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน คำเรียกญาติ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดที่เป็นเพศหญิง ปรากฏในแบบเรียน 3 ชุด จำนวน 12 บท ซึ่งพบใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 4 บท ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 4 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 4 บท คำเรียกญาติที่ใช้แทนผู้พูดที่พบในแบบเรียนมีทั้งหมด 3 คำ ได้แก่ แม่ พี่ และป้า การใช้คำเรียกญาติแทนผู้พูดกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ ได้แก่

“คำเรียกญาติ” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “แม่กับลูก” และ “ผู้พูดกับเพื่อน นักศึกษาที่มีอายุน้อยกว่า” เช่น

“แม่เห็นวางไว้นบนเตียงไม่ใช่หรอจ๊ะ” (แม่กับลูก) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 3

“พี่โทรไปหา ไม่มีคนรับสายเลย” (ผู้พูดกับเพื่อนนักศึกษาที่มีอายุน้อยกว่า) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 10

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่คู่สนทนาเป็น “ป้ากับผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่า” ตัวอย่างเช่น

“ป้ารับรองว่าถ้าหนูลองชิมแล้วจะต้องติดใจ” (ปากับผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่า) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 18

1.9 คำบอกบุรุษที่ 1 “คำเรียกอาชีพ”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน คำเรียกอาชีพ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียน 4 ชุด จำนวน 5 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 1 บท “ภาษาไทยพื้นฐาน” 1 บท “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 1 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 2 บท คำเรียกอาชีพที่ใช้แทนผู้พูดที่พบในแบบเรียนมี 3 คำ ได้แก่ หมอ อาจารย์ และครู การใช้คำเรียกอาชีพแทนผู้พูดกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

1.9.1 “คำเรียกอาชีพ” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยใกล้เคียงกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “หมอกับคนไข้” ตัวอย่างภาษาเช่น

“งั้นเดี๋ยวหมอจัดยาให้ชนะครับ”(หมอกับคนไข้) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 17

1.9.2 “คำเรียกอาชีพ” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “อาจารย์กับนักศึกษา” ตัวอย่างเช่น

“มีอะไรให้ครูช่วยบอกนะ ไม่ต้องเกรงใจ” (อาจารย์กับนักศึกษา) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 21

“อาจารย์ยังมีธุระหน่อย เห็นจะต้องไปละ” (อาจารย์กับนักศึกษา) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 7

2. คำบอกบุรุษที่ 2

คำบอกบุรุษที่ 2 เป็นคำใช้เรียกผู้ฟัง คำบอกบุรุษที่ 2 ที่พบในแบบเรียน ได้แก่ คุณ เธอ หนู นาย ชื่อเล่น/ชื่อ คำเรียกญาติ และคำเรียกอาชีพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 คำบอกบุรุษที่ 2 “คุณ”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน คุณ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 2 ใช้กับผู้ฟังที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียนทั้ง 5 ชุด จำนวน 59 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 13 บท ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 12 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 2 บท ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 25 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา” 7 บท การใช้คำบอกบุรุษ คุณ แทนผู้ฟังกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

2.1.1 “คุณ” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “เพื่อน” พบตัวอย่างภาษาที่ใช้ คุณ แทนผู้ฟังในสถานการณ์ในชีวิตประจำวันต่าง ๆ เช่น สนทนาเรื่องเวลา เรื่องไปโรงพยาบาล เรื่องอาหาร เรื่องเที่ยว ตัวอย่างภาษาเช่น

“ดูทางคุณไม่ค่อยสบาย เป็นอะไรหรือเปล่าครับ” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 20

“คุณลองชิมดูสิครับ” (นักศึกษา กับเพื่อน) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 5
“ผมพาคุณไปเที่ยววัดพระแก้วก็แล้วกัน” (นักศึกษา กับเพื่อน) ใน “ตำราเรียน
ภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 11

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็น
ทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “นักศึกษา กับเพื่อนที่เพิ่งรู้จัก” และ
“พนักงานผู้ให้บริการ/คนขายกับลูกค้า” เป็นหลัก

“คุณเป็นคนปักกิ่งหรือครับ” (นักศึกษา กับเพื่อนที่เพิ่งรู้จัก) ใน “ภาษาไทย เล่ม
1” บทที่ 13

“คุณสวมเบอร์ไหนคะ” (พนักงานผู้ให้บริการ/คนขายกับลูกค้า) ใน “ตำราเรียน
พูดภาษาไทย” บทที่ 12

“คุณจะฝากเท่าไรครับ” (พนักงานผู้ให้บริการ/คนขายกับลูกค้า) ใน “ตำรา
เรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 18

**2.1.2 “คุณ” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า
พบดังนี้**

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็น
ทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “อาจารย์กับนักศึกษา” ตัวอย่างภาษาที่
ใช้ คุณ แทนผู้ฟังที่เป็นนักศึกษา เช่น

“คุณเปิดตัวอย่างในบทเรียนคุณเองก็แล้วกัน” (อาจารย์กับนักศึกษา) ใน
“ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 21

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็น
ทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “อาจารย์สนทนากับนักศึกษาใหม่”
ตัวอย่างภาษาที่ใช้ คุณ แทนผู้ฟังที่เป็นนักศึกษา เช่น

“สวัสดีค่ะ คุณเป็นใครคะ” (อาจารย์สนทนากับนักศึกษาใหม่) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 2

2.2 คำบอกบุรุษที่ 2 “เธอ”

เธอ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 2 ใช้กับผู้ฟังที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียนทั้ง 3 ชุด จำนวน 12 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 1 บท ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 1 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 10 บท การใช้คำบอกบุรุษ เธอ แทนผู้ฟังกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

2.2.1 “เธอ” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “เพื่อน” ตัวอย่างภาษาที่ใช้ เธอ แทนผู้ฟังที่เป็นเพื่อน เช่น

“ฉันหวังว่าเธอกับวีกีจะเป็นเพื่อนที่ดีต่อไป” (นักศึกษา กับเพื่อน) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 12

“ชอบใจเธอมากนะ” (นักศึกษา กับเพื่อน) ใน “ตำราเรียนภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 26

“ทำไมเธอเลือกเรียนเอกภาษาจีนล่ะ” (นักศึกษา กับเพื่อน) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 27

2.2.2 “เธอ” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “อาจารย์กับนักศึกษา” เช่น

“เธอมีอะไรหรือจ๊ะ” (อาจารย์กับนักศึกษา) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” บทที่ 15

2.3 คำบอกบุรุษที่ 2 “หนู”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน หนู ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 2 ใช้กับผู้ฟังที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียน 3 ชุด จำนวน 4 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 1 บท ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 2 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 1 บท การใช้คำบอกบุรุษ หนู แทนผู้ฟังกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ ได้แก่

“หนู” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การใช้ หนู แทนผู้ฟังในบริบทนี้ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “อาจารย์กับนักศึกษา” เช่น

“หนูจำไฉน ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” (อาจารย์กับนักศึกษา) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 15

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “แม่ค้าขายผลไม้กับลูกค้าที่มีอายุน้อยกว่า” และ “ลูกค้ากับบริการร้านอาหาร” เช่น

“หนูเข้ามาลองชิมก่อนสิจ๊ะ” (แม่ค้าขายผลไม้กับลูกค้าที่มีอายุน้อยกว่า) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 18

“หนู ขอรายการอาหาร” (ลูกค้ากับบริการร้านอาหาร) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 21

2.4 คำบอกบุรุษที่ 2 “นาย”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน นาย ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 2 ใช้กับผู้ฟังที่เป็นเพศชาย ปรากฏในแบบเรียน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” เท่านั้น พบในบทสนทนา 2 บท ดังนี้

“นาย” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “เพื่อน” เช่น

“นายสนใจไปดูลูกด้วยกันไหม” (นักศึกษาคุยกับเพื่อน) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 16

2.5 คำบอกบุรุษที่ 2 “ชื่อเล่น/ชื่อ” ของผู้ฟัง

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ชื่อเล่น/ชื่อ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 2 ใช้กับผู้ฟังที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียน 2 ชุด จำนวน 18 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 4 บท และใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 14 บท การใช้ ชื่อเล่น/ชื่อ แทนผู้ฟังกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียน มีดังนี้

“ชื่อเล่น/ชื่อ” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “เพื่อน” ตัวอย่างภาษาที่ใช้ ชื่อเล่น/ชื่อ แทนผู้ฟังที่เป็นเพื่อน เช่น

“นี่กินข้าวแล้วหรือยัง” (นักศึกษาคุยกับเพื่อน) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 9

“เล็กอยากกินอะไร ข้าวสวย บะหมี่หรือหมานโถว” (นักศึกษาคุยกับเพื่อน) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 1

“เขียงรู้จักอาจารย์หวางไหม” (นักศึกษากับเพื่อน) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 5

2.6 คำบอกบุรุษที่ 2 “คำเรียกญาติ”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน คำเรียกญาติ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 2 ให้กับผู้ฟังที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียน 3 ชุด จำนวน 8 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 1 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 5 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 2 บท คำเรียกญาติที่ใช้แทนผู้ฟังที่พบในแบบเรียนมีทั้งหมด 4 คำ ได้แก่ แม่ ลูก พี่ และน้อง การใช้คำเรียกญาติแทนผู้ฟังกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ ได้แก่

2.6.1 “คำเรียกญาติ” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “ลูกกับแม่” และ “นักศึกษากับเพื่อนที่มีอายุมากกว่า” เช่น

“แม่ครับ นี่เป็นหนังสือของผมใช่ไหมครับ” (ลูกกับแม่) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 3

“พี่น้องหมายถึงสอบกลางภาคกับปลายภาคใช่ไหม” (นักศึกษากับเพื่อนที่มีอายุมากกว่า) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 9

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ พบในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “ลูกค้ากับพนักงานขาย” ตัวอย่างภาษาที่ใช้คำเรียกญาติแทนผู้ฟังที่เป็นพนักงานขาย เช่น

“พี่ช่วยแนะนำหน่อยสิคะ” (ลูกค้ากับพนักงานขาย) ใน “ตำราเรียนภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 22

2.6.2 “คำเรียกญาติ” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า พบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “แม่กับลูก” เช่น

“ตอนบ่ยลูกมีเรียนใหม่จ๊ะ” (แม่กับลูก) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 4

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “พนักงานขายกับลูกค้าที่มีอายุน้อยกว่า” เช่น

“ว่าแต่น้องชอบฟังเพลงแบบไหน” (พนักงานขายกับลูกค้าที่มีอายุน้อยกว่า) ใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เล่ม 2” บทที่ 22

2.7 คำบอกบุรุษที่ 2 “คำเรียกอาชีพ”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน คำเรียกอาชีพ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 2 ใช้กับผู้ฟังที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียนทั้ง 5 ชุด จำนวน 14 บท พบใน “ภาษาไทย” 5 บท ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 3 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 1 บท ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 3 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา” 2 บท คำเรียกอาชีพที่ใช้แทนผู้ฟังที่พบในแบบเรียนมี 2 คำ ได้แก่ หมอและอาจารย์ การใช้คำเรียกอาชีพแทนผู้ฟังกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ มีดังนี้

2.7.1 “คำเรียกอาชีพ” ใช้สนทนากับบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “นักศึกษากับอาจารย์” ตัวอย่างภาษาที่ใช้คำเรียกอาชีพแทนผู้ฟัง เช่น

“อาจารย์คะ ไม่ทราบว่าตอนนี้อาจารย์ว่างไหมคะ” (นักศึกษากับอาจารย์) ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 15

“ขอบคุณอาจารย์มากค่ะ” (นักศึกษากับอาจารย์) ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 21

2.7.2 “คำเรียกอาชีพ” ใช้สนทนากับบุคคลที่มีวัยใกล้เคียงกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีคู่สนทนาเป็น “ผู้ปกครองกับอาจารย์” และ “คนใช้กับหมอ” เช่น

“ผมยินดีมากที่มีโอกาสรู้จักกับอาจารย์” (ผู้ปกครองกับอาจารย์) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 12

“ขอบคุณคุณหมอมากค่ะ” (คนใช้กับหมอ) ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 20

“คุณหมอ นี่ผลตรวจครับ” (คนใช้กับหมอ) ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 8

3. คำบอกบุรุษที่ 3

คำบอกบุรุษที่ 3 เป็นคำใช้เรียกผู้ถูกกล่าวถึง คำบอกบุรุษที่ 3 ที่พบในแบบเรียน ได้แก่ เขา ท่าน แก ชื่อเล่น/ชื่อ คำเรียกญาติ และคำเรียกอาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 คำบอกบุรุษที่ 3 “เขา”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน เขา ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 3 ใช้กับผู้ถูกกล่าวถึงที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียน 4 ชุด จำนวน 18 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 6 บท ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน” 1 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 6 บท และใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 5 บท การใช้ เขา แทนผู้ถูกกล่าวถึงกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ ได้แก่

3.1.1 “เขา” ใช้กล่าวถึงบุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกันพบดังนี้

1) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีการกล่าวถึง “เพื่อน” ตัวอย่างภาษาที่ใช้ เขา แทนผู้ถูกกล่าวถึงที่เป็นเพื่อน เช่น

“เขาเป็นนักศึกษาใหม่เหมือนกัน” ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 2

“ความจริงเขาเล่นได้ดีทุกอย่าง” ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 19

2) กรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงที่ไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีการกล่าวถึง “กลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง” ซึ่งผู้พูดอาจไม่รู้จัก เช่น

“พินิจยังไม่ได้เล่าให้ฟังว่า นักศึกษาไทยเขาใช้ชีวิตว่างจากการเรียนอย่างไร” ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 11

3.1.2 “เขา” ใช้กล่าวถึงบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็น

ทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่ “ผู้พูดที่เป็นอาจารย์กล่าวถึงนักศึกษา” ตัวอย่างภาษาที่อาจารย์ใช้ เขา แทนผู้ถูกกล่าวถึงที่เป็นนักศึกษา เช่น

“เขาไปหาหมอหรือเปล่า” ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 21

“เขาไปอยู่นานหรือเปลาคะ” ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” บทที่ 23

3.2 คำบอกบุรุษที่ 3 “ท่าน”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ท่าน ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 3 ใช้กับผู้ถูกกล่าวถึงที่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ปรากฏในแบบเรียน 2 ชุด จำนวน 3 บท ซึ่งพบใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 2 บท และใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 1 บท ดังนี้

“ท่าน” ใช้กล่าวถึงบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงที่สนิทสนม การใช้ ท่าน แทนผู้ถูกกล่าวถึงในบริบทนี้ ปรากฏในบทสนทนาที่มีการกล่าวถึง “พ่อ-แม่/ปู่-ย่าของเพื่อน” เช่น

“เราไม่ได้ไปเยี่ยมท่านนานแล้ว คิดถึงมาก” ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 18

“ท่านคงแข็งแรงดีนะ” ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” บทที่ 20

3.3 คำบอกบุรุษที่ 3 “แก”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน แก ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 3 ปรากฏในแบบเรียน “หนังสือเรียนภาษาไทย” เท่านั้น พบในบทสนทนาจำนวน 1 บท ดังนี้

“แก” ใช้กล่าวถึงบุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีการกล่าวถึง “เพื่อน” เช่น

“อยากจะชวนหล่เหยียนไปด้วย ไม่รู้ว่าเบอร์ของแกเบอร์อะไร” ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 6

3.4 คำบอกบุรุษที่ 3 “ชื่อเล่น/ชื่อ” ของผู้ที่กล่าวถึง

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ชื่อเล่น/ชื่อ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 3 ปรากฏในแบบเรียน 2 ชุด จำนวน 6 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 2 บท และ “หนังสือเรียนภาษาไทย” 4 บท การใช้ ชื่อเล่น/ชื่อ แทนผู้ถูกกล่าวถึงกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียน มีดังนี้

3.4.1 “ชื่อเล่น/ชื่อ” ใช้กล่าวถึงบุคคลที่มีวัยใกล้เคียงกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีการกล่าวถึง “เพื่อน” ตัวอย่างภาษาที่ใช้ ชื่อเล่นแทนผู้ถูกกล่าวถึง เช่น

“ฉันทักกับวีสนิทกันมาก” ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 12

“นึกคงไม่ได้หมายถึงจิตอย่างที่เราเข้าใจหรอก” ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 8

3.4.2 “ชื่อเล่น/ชื่อ” ใช้กล่าวถึงบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่ “ผู้พูดที่เป็นอาจารย์กล่าวถึงนักศึกษา” เช่น

“คุณมาหาซุฉิมี่อะไรหรือคะ” ใน “ภาษาไทย” บทที่ 12

3.5 คำบอกบุรุษที่ 3 “คำเรียกญาติ”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน คำเรียกญาติ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 3 ปรากฏในแบบเรียน 2 ชุด จำนวน 3 บท ซึ่งพบใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 2 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 1 บท ดังนี้

“คำเรียกญาติ” ใช้กล่าวถึงบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีการกล่าวถึง “คนในครอบครัว” เช่น

“ไปสถานีรถไฟ ไปรับพ่อ” ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2” บทที่ 4

3.6 คำบอกบุรุษที่ 3 “คำเรียกอาชีพ”

ในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน คำเรียกอาชีพ ใช้เป็นคำบอกบุรุษที่ 3 ปรากฏในแบบเรียน 4 ชุด จำนวน 9 บท ซึ่งพบใน “ภาษาไทย” 2 บท ใน “หนังสือเรียนภาษาไทย” 2 บท ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” 4 บท และใน “ตำราเรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา” 1 บท คำเรียกอาชีพใช้แทนผู้ถูกกล่าวถึงที่พบในแบบเรียนมี 2 คำ ได้แก่ หมอ และ อาจารย์ การใช้คำเรียกอาชีพแทนผู้ถูกกล่าวถึงกับปัจจัยทางสังคมที่ปรากฏในบทสนทนาในแบบเรียนต่าง ๆ ได้แก่

3.6.1 “คำเรียกอาชีพ” ใช้กล่าวถึงบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงที่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีการกล่าวถึง “อาจารย์” เช่น

“อาจารย์บอกว่าให้มาให้พร้อมทุกคน” ใน “ภาษาไทย เล่ม 1” บทที่ 15

“อาจารย์มาเยี่ยมคุณค่ะ” ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 10

3.6.2 “คำเรียกอาชีพ” ใช้กล่าวถึงบุคคลที่มีวัยใกล้เคียงกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ถูกกล่าวถึงไม่สนิทสนม ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ปรากฏในบทสนทนาที่มีการกล่าวถึง “หมอ” เช่น “หมอให้ยามา 3 อย่าง” ใน “ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2” บทที่ 10

ตารางที่ 2 สรุปเนื้อหาคำบอกบุรุษที่พบในแบบเรียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีนตามปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุหรือสถานภาพ ความสนิทสนมของคู่สนทนา และสถานการณ์ของบทสนทนา

	คำบอกบุรุษ	อายุหรือสถานภาพ	ความสนิทสนม	สถานการณ์
คำบอกบุรุษที่ 1	ผม	ผู้พูด < ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	ดิฉัน	ผู้พูด < ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	ฉัน	ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	หนู	ผู้พูด < ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	เรา (เอกพจน์)	ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	เรา/พวกเรา (พหูพจน์)	ผู้พูด < ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ

	คำบอกบุรุษ	อายุหรือสถานภาพ	ความสนิทสนม	สถานการณ์
			ไม่สนิทสนม	
		ผู้พูด > ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	ชื่อเล่น/ชื่อ	ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	คำเรียก ญาติ	ผู้พูด > ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	คำเรียก อาชีพ	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด > ผู้ฟัง	ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
คำ บอก บุรุษที่ 2	คุณ	ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด > ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	เธอ	ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด > ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	หนู	ผู้พูด > ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	นาย	ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	ชื่อเล่น/ชื่อ	ผู้พูด = ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	คำเรียก ญาติ	ผู้พูด < ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด > ผู้ฟัง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ

	คำบอกบุรุษ	อายุหรือสถานภาพ	ความสนิทสนม	สถานการณ์
คำบอกบุรุษที่ 3	คำเรียกอาชีพ	ผู้พูด < ผู้ฟัง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด = ผู้ฟัง	ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	เขา	ผู้พูด = ผู้ที่กล่าวถึง	สนิทสนม/ ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด > ผู้ที่กล่าวถึง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	ท่าน	ผู้พูด < ผู้ที่กล่าวถึง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด = ผู้ที่กล่าวถึง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	ชื่อเล่น/ชื่อ	ผู้พูด = ผู้ที่กล่าวถึง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด > ผู้ที่กล่าวถึง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	คำเรียกญาติ	ผู้พูด < ผู้ที่กล่าวถึง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
	คำเรียกอาชีพ	ผู้พูด < ผู้ที่กล่าวถึง	สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ
		ผู้พูด = ผู้ที่กล่าวถึง	ไม่สนิทสนม	ไม่เป็นทางการ

หมายเหตุ: ผู้พูด < ผู้ฟัง หมายถึง ผู้พูดสนทนากับบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า
 ผู้พูด = ผู้ฟัง หมายถึง ผู้พูดสนทนากับบุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกันหรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน
 ผู้พูด > ผู้ฟัง หมายถึง ผู้พูดสนทนากับบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า
 ผู้พูด < ผู้ที่กล่าวถึง หมายถึง ผู้พูดกล่าวถึงบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่า
 ผู้พูด = ผู้ที่กล่าวถึง หมายถึง ผู้พูดกล่าวถึง บุคคลที่มีวัยไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน

ผู้พูด > ผู้ที่กล่าวถึง หมายถึง ผู้พูดกล่าวถึงบุคคลที่อาวุโสน้อยกว่าหรือมีสถานภาพต่ำกว่า

ความเหมาะสมของคำบอกบุรุษที่พบในแบบเรียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน

ผลการประเมินความเหมาะสมของคำบอกบุรุษที่พบในแบบเรียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีนจากเจ้าของภาษา พบว่า ในแบบเรียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน การเลือกใช้คำบอกบุรุษในบทสนทนาต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความถูกต้องเหมาะสม แต่มีการเลือกใช้คำบอกบุรุษบางส่วนไม่เหมาะสมตามปัจจัยทางสังคม ลักษณะการใช้คำบอกบุรุษที่ไม่เหมาะสมที่พบในบทสนทนาในแบบเรียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน มีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้คำบอกบุรุษที่ 1 “ผม” ในบริบทที่สนทนากับบุคคลที่รู้จักสนิทสนมกันและมีอายุไล่เลี่ยกันหรือสถานภาพเท่ากันในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เช่น นักศึกษาพูดกับเพื่อนว่า “เดี๋ยวผมโทรไปจองไว้ก่อน” เจ้าของภาษาเห็นว่า การแทนตัวเองว่า “ผม” กับคู่สนทนาที่สนิทกัน อาจเป็นความห่างเหินเกินความจำเป็น และในชีวิตจริง ชาวไทยส่วนมากจะเลือกใช้คำอื่น เช่น คำว่า “เรา”

2. การใช้คำบอกบุรุษที่ 1 “ดิฉัน” ในบริบทที่สนทนากับบุคคลที่รู้จักสนิทสนมกันและมีอายุมากกว่าหรือสถานภาพสูงกว่าในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เช่น นักศึกษาพูดกับอาจารย์ทางโทรศัพท์ว่า “อาจารย์ไพลิน ดิฉันหม่ำลี้มาจากปักกิ่งค่ะ” เจ้าของภาษาประเมินว่าการใช้คำว่า ดิฉัน ในบริบทนี้ไม่เหมาะสม เนื่องจากในชีวิตประจำวันชาวไทยแทบไม่ใช้ “ดิฉัน” ยกเว้นการพูดที่เป็นทางการมาก เช่น นักการเมืองให้สัมภาษณ์หรือการพูดสุนทรพจน์ ทั้งนี้ ในบริบทดังกล่าว ชาวไทยนิยมใช้คำว่า “หนู” มากกว่า เพื่อแสดงความอ่อนน้อม

3. การใช้คำบอกบุรุษที่ 1 “ดิฉัน” ในบริบทที่สนทนากับบุคคลที่รู้จักสนิทสนมกันและมีอายุไล่เลี่ยกันหรือสถานภาพเท่ากันในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เช่น นักศึกษาพูดกับเพื่อนว่า “พัก่อนเสียก่อน ดิฉันจะช่วยลาให้ค่ะ” “พอดิฉันกำลังจะไปซื้อนาฬิกาข้อมือ เราไปด้วยกันเถอะ” เจ้าของภาษาประเมินว่าไม่เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า “ถ้าผู้เรียนใช้ ‘ดิฉัน’ แทนตัวเองในการสนทนากับเพื่อนคนไทย อาจทำให้เพื่อนคนไทยรู้สึกแปลก ห่างเหิน” “ฟังดูแปลก เพราะ ‘ดิฉัน’ เป็นสรรพนามที่ไม่เคยใช้กับเพื่อนเลย ดูเป็นทางการและห่างเหินมากเกินไป บางทีอาจทำให้รู้สึกเหมือนกำลังประชด” และในบริบทนี้ ชาวไทยส่วนมากจะเลือกใช้คำอื่น เช่น “เรา”

4. การใช้คำบอกบุรุษที่ 1 “ฉัน” ในบริบทที่สนทนากับบุคคลที่อายุไล่เลี่ยกันหรือมีสถานภาพเท่ากันในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ ทั้งในกรณีที่คุ้นสนทนาสนิทสนมและไม่สนิทสนม เช่น นักศึกษาพูดกับเพื่อนว่า “ฉันคิดว่าจะไปเที่ยวเชียงใหม่ค่ะ” ลูกค้าพูดกับพนักงานผู้ให้บริการว่า “ฉันเอาธรรมาค่ะ ใส่ถ้างอกเยอะ ะ” เจ้าของภาษาประเมินว่าไม่เหมาะสม ไม่ธรรมชาติ เนื่องจากในชีวิตจริง “ฉัน” เป็นบุรุษสรรพนามที่ไม่ค่อยได้ใช้ในการพูดทั่วไป กล่าวคือ เมื่อพูดกับเพื่อน ชาวไทยมักใช้คำว่า “เรา” แทนตัวเองหรือละคำบอกบุรุษมากกว่า ส่วนเมื่อพูดกับบุคคลที่ไม่สนิท ชาวไทยมักจะละสรรพนาม

5. การใช้คำบอกบุรุษที่ 1 “เรา/พวกเรา (พหูพจน์)” ในบริบทที่สนทนากับบุคคลที่รู้จักสนิทสนมกันและมีอายุมากกว่าหรือสถานภาพสูงกว่าในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เช่น นักศึกษาพูดกับอาจารย์ว่า “เราต้องแต่งตัวยังไงคะ” เจ้าของภาษาประเมินว่า ไม่เหมาะสม ไม่ค่อยสุภาพ เนื่องจาก คำว่า “เรา” มักใช้แทนตัวผู้พูดเมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุไล่เลี่ยกัน และมีเจ้าของภาษาเห็นว่าการใช้คำว่า “เรา” ในบริบทดังกล่าวอาจทำให้ผู้ฟังตีความไม่ถูกว่า ผู้พูดกำลังพูดกับใครอยู่ เนื่องจาก แม้ว่าคำว่า “เรา” ในที่นี้ จะไม่ได้หมายถึงรวมถึงอาจารย์ แต่อาจารย์อาจตีความว่า นักศึกษากำลังคุยเล่นกับเพื่อน อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ “พวกเราอยากไปช้อปปิ้งมากกว่า” ซึ่งนักศึกษาใช้เมื่อพูดกับอาจารย์ มี

เจ้าของภาษาบางคนเห็นว่า การใช้คำว่า “พวกเรา” ใช้สถานการณ์นี้ “อาจารย์บางท่าน อาจรู้สึกว่่านักศึกษากำลังใช้จำนวนคนมากกดดันให้อาจารย์ต้องเห็นด้วยหรือยอมรับ ข้อเสนอของนักศึกษา” ซึ่งในชีวิตจริง อาจหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า “เรา” ในบริบทลักษณะนี้ หรือเลือกใช้คำบอกบุรุษที่เหมาะสมกว่านี้ได้

6. การใช้คำบอกบุรุษที่ 2 “คุณ” ในบริบทที่สนทนากับบุคคลที่อายุไล่เลี่ยกัน หรือมีสถานภาพเท่ากันในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เช่น นักศึกษาพูดกับเพื่อนว่า “ดูท่าทางคุณไม่ค่อยสบาย เป็นอะไรหรือเปล่าครับ” ในบริบทนี้ การแทนตัวเพื่อนที่เป็นคู่สนทนาว่า “คุณ” ไม่เหมาะสม เนื่องจาก “คุณ” มักไม่ใช้กับเพื่อน อาจทำให้ฟังดูห่างเหิน และเป็นทางการมากเกินไป ในกรณีเป็นเพื่อนสนิท ควรปรับเป็นคำอื่น เช่น “แก” หรือ “เธอ”

7. การใช้คำบอกบุรุษที่ 2 “เธอ” ในบริบทที่สนทนากับบุคคลที่อายุน้อยกว่า หรือมีสถานภาพต่ำกว่าในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เช่น อาจารย์พูดกับนักศึกษาว่า “เธอมีธุระอะไรหรือจ๊ะ” บริบทนี้เป็นการสนทนาที่ผู้ใหญ่พูดกับเด็ก ในปัจจุบัน ส่วนมากคนไทยจะใช้คำว่า “หนู” หรือ “นิสิต/นักศึกษา” หรือเรียกชื่อของผู้ฟังมากกว่า ส่วน “เธอ” มักใช้กับคนที่อายุใกล้เคียงกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า แบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนโดยรวมนำเสนอคำบอกบุรุษภาษาไทยที่ใช้บ่อยไว้หลากหลาย มีทั้งคำบอกบุรุษที่ 1 คำบอกบุรุษที่ 2 และคำบอกบุรุษที่ 3 คำบอกบุรุษที่ 1 ที่พบในแบบเรียน ได้แก่ ผม ดิฉัน ฉัน หนู เรา ชื่อเล่น/ชื่อ คำเรียกญาติ และคำเรียกอาชีพ คำบอกบุรุษที่ 2 ที่พบในแบบเรียน ได้แก่ คุณ เธอ หนู นาย ชื่อเล่น/ชื่อ คำเรียกญาติ และคำเรียกอาชีพ คำบอกบุรุษที่ 3 ที่พบในแบบเรียน ได้แก่ เขา ท่าน แก ชื่อเล่น/ชื่อ คำเรียกญาติ และคำเรียกอาชีพ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัย

ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับคู่สนทนาในบทสนทนาต่าง ๆ มีความหลากหลาย สามารถทำให้ผู้เรียนเห็นการใช้คำบอกบุรุษตามบริบททางสังคมที่ต่างกันได้ ทั้งนี้ สถานการณ์ที่น่าเสนอในบทสนทนาเน้นสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่กำหนดบทบาททางสังคมของคู่สนทนาและปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะปัจจัยด้านอายุหรือสถานภาพของคู่สนทนา และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา มีสถานการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียนและสถานการณ์ที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การถามวันเวลา การเรียน การรู้จักเพื่อนใหม่ การยืมหนังสือ การซื้อของ การถามทาง อาหารการกิน ความเจ็บป่วย การทำความสะอาด การพูดทางโทรศัพท์ การใช้บริการ การเดินทาง การท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ คู่สนทนาที่น่าเสนอในบทสนทนาต่าง ๆ ที่พบส่วนใหญ่ คือ “เพื่อน/เพื่อนนักศึกษา” “นักศึกษาและอาจารย์” และ “ผู้ให้บริการ-ผู้รับบริการ”

เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของการใช้คำบอกบุรุษกับปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องในบทสนทนาจากแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนเล่มต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้พูดภาษาไทยซึ่งเป็นเจ้าของภาษา พบว่า การเลือกใช้คำบอกบุรุษในบทสนทนาต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความเหมาะสม พบการเลือกใช้คำบอกบุรุษที่ไม่เหมาะสมบางประการ ปรากฏในเนื้อหาการเลือกใช้คำบอกบุรุษที่ 1 และคำบอกบุรุษที่ 2 หากในการปฏิสัมพันธ์กับคนไทย ผู้เรียนชาวจีนนำประโยคที่ท่องจำจากบทสนทนาหรือใช้คำบอกบุรุษตามบริบทที่ปรากฏในแบบเรียนซึ่งเจ้าของภาษาเห็นว่าไม่เหมาะสมไปสนทนา อาจทำให้คู่สนทนาเข้าใจผิด ตีความไม่ถูก รู้สึกท่างเห็น หรือเกิดความรู้สึกด้านลบต่อผู้เรียนได้

ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสังเกตสามประเด็น ประเด็นแรก ในแบบเรียนมีการนำเสนอคำแสดงความสุภาพที่ใช้ในสถานการณ์เป็นทางการมาใช้ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เช่น คำว่า “ดิฉัน” เป็นคำแสดงความสุภาพ มักใช้สนทนากับผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่า หรืออาวุโสกว่า และมักใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ แต่ในแบบเรียนบาง

เล่ม มีบทสนทนาที่ผู้พูดใช้คำบอกบุรุษ “ดิฉัน” สนทนากับผู้ฟังในสถานการณ์ไม่เป็นทางการในกรณีที่สูง โดยเฉพาะในกรณีที่คู่สนทนาเป็นเพื่อนสนิทกัน เช่น นักศึกษาพูดกับเพื่อนที่มีความสัมพันธ์สนิทสนมว่า “ดิฉันจะกลับบ้านที่ต่างจังหวัดค่ะ” “พักก่อนเสียก่อน ดิฉันจะช่วยลาให้ค่ะ” ซึ่งในชีวิตจริง หากผู้เรียนใช้ “ดิฉัน” แทนตัวเองเมื่อสนทนากับเพื่อนคนไทย อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกแปลก ห่างเหิน ทำให้เพิ่มระยะห่างระหว่างกันได้ และในบางกรณี การเลือกใช้คำบอกบุรุษแสดงความรู้สึกในบริบทที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้คำแสดงความรู้สึกนั้นกลายเป็นภาษาที่ทำให้ลายความรู้สึกของผู้ที่สื่อสารด้วย

ข้อสังเกตประเด็นที่สอง ในการเลือกใช้คำบอกบุรุษไม่เหมาะสมบางกรณี เจ้าของภาษามองว่าน่าจะละสรพนามบุรุษที่ 1 ในประโยคมากกว่า เช่น ตัวอย่างลูกค้าพูดกับพนักงานผู้ให้บริการว่า “ดิฉันขอลองหน่อยได้ไหม” “ฉันเอาธรรมชาติ ใส่ถุงออกเยอะ ๆ” เจ้าของภาษาชี้ให้เห็นว่า การใช้คำบอกบุรุษในที่นี้ดูแปลก ไม่เป็นธรรมชาติ เพราะในชีวิตจริง ชาวไทยอาจจะละสรพนามเมื่อพูดกับผู้ที่ไม่สนิทแบบไม่เป็นทางการ การละสรพนามอย่างเหมาะสมในภาษาไทยเป็นความรู้ที่จำเป็นและยากสำหรับผู้เรียนภาษาไทยชาวต่างชาติ ดังที่ Palakornkul (1972, pp. 129-130) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนคำบอกบุรุษภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ผู้เรียนนอกจากต้องมีความรู้ด้านไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังจำเป็นต้องทราบว่าควรใช้คำบอกบุรุษต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามปัจจัยทางสังคมอย่างไร และควรละคำบอกบุรุษอย่างไรในการปฏิสัมพันธ์ด้วยการพูด หากผู้เรียนทราบว่าสามารถละคำบอกบุรุษได้อย่างไร จะทำให้การพูดนั้นดูราบรื่นและเป็นธรรมชาติมากขึ้น นอกจากนี้ สื่อการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ควรสะท้อนลักษณะสำคัญของภาษาพูดในชีวิตจริง เช่น ในการสนทนาระหว่างคู่สนทนาที่มีสถานภาพเท่ากัน คำบอกบุรุษส่วนใหญ่จะถูกละ เว้นแต่ผู้พูดต้องการเปรียบเทียบหรือเน้นย้ำ ตามที่สมชาย สำเนียงงาม (2552) พบว่า ในภาษาพูด ผู้พูดภาษาไทยมักจะเลือกใช้การละคำแทนตัวผู้พูด เมื่อใดก็ตามที่บริบทบ่งบอกชัดเจนว่าผู้พูดเป็นใคร การละ

รูปคำสรรพนามอาจเป็นกลวิธีที่เหมาะสมและจะทำให้ภาษาไทยนั้นดูเป็นธรรมชาติขึ้น อาจเนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่มีการใช้ประโยคที่ไม่ปรากฏประธานโดยอาศัยความเข้าใจตามบริบทอยู่มาก กล่าวคือ สามารถละคำนามหรือสรรพนามที่เป็นประธานของประโยคได้โดยยังคงเข้าใจความหมายอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาพูด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่า แบบเรียนบางเล่มเน้นการนำเสนอคำบอกบุรุษบางคำ เช่น ใน “ตำราเรียนพูดภาษาไทย” มีบทสนทนาจำนวน 32 บท ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 “ผม” 20 บท ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 “ดิฉัน” 15 บท และคำบุรุษสรรพนามที่ 2 “คุณ” 25 บท ในแบบเรียน “ภาษาไทย” มีบทสนทนาจำนวน 17 บท ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 “ผม” 13 บท และคำบุรุษสรรพนามที่ 2 “คุณ” 13 บท แม้ว่ามีบริบทสนทนาต่างกัน และคู่สนทนาส่วนใหญ่เป็นเพื่อนนักศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า การเน้นคำบอกบุรุษบางคำดังกล่าว น่าจะมีโอกาสทำให้ผู้เรียนซึ่งใช้แบบเรียนเล่มนั้น ๆ ขาดความรู้การใช้คำบอกบุรุษอื่น ๆ และมีส่วนทำให้เกิดปัญหาในการเลือกใช้คำบอกบุรุษอย่างจำกัด ดังที่ฉินหยูเหวิน (2556) ศึกษาไว้

อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้คำบอกบุรุษในลักษณะดังกล่าว อาจเป็นเพราะผู้เขียนแบบเรียนมีวัตถุประสงค์มุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยตามความหมายที่ถูกต้อง ใช้ประโยคให้ถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักไวยากรณ์ และเน้นความสุภาพมากกว่า จึงหลีกเลี่ยงการเลือกใช้คำบอกบุรุษที่หลากหลาย หรือละคำบอกบุรุษในบางกรณี ซึ่งอาจเพิ่มความยากให้แก่ผู้เรียนที่ศึกษาภาษาไทยอยู่ในระดับต้น ทำให้ผู้เรียนเข้าใจยากและเกิดความสับสนได้ ผู้วิจัยเห็นว่า ในแบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นในอนาคต หากผู้เขียนสามารถระบุปัจจัยทางสังคมของคู่สนทนาในบทเรียนด้วยคำอธิบายภาษาจีนอย่างคร่าว ๆ เพื่อให้ผู้เรียนชาวจีนได้เข้าใจบริบททางสังคมของบทสนทนาต่าง ๆ อาจจะมีส่วนช่วยสร้างความตระหนักรู้ในการใช้คำบอกบุรุษภาษาไทยตามปัจจัยทางสังคมอย่างเหมาะสมแก่ผู้เรียนได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จรัสศรี จีรภาส. (2562). “ศึกษาไทย” และ “ไทยศึกษา” ในประเทศจีน. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 38(2), 94-118.
- ฉินหยู เหวิน. (2556). ปัญหาการใช้บุรุษสรรพนามของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยตามแนวทางภาษาศาสตร์สังคม. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นworรณ พันธุมธา. (2554). *ไวยากรณ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์.
- สมชาย สำเนียงงาม. (2552). คำแทนตัวผู้พูดในบทพูดเดี่ยวของผู้พูดต่างประเทศ. *วารสารอักษรศาสตร์*, 31(2), 7-25.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2556). *ภาษาศาสตร์สังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอมอร ตรูวิเชียร. (2531). *ภาษาศาสตร์เชิงสังคม*. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาษาต่างประเทศ

- Brown, R & Gilman, A. (1968). The Pronouns of Power and Solidarity. In *Style in Language*. T.A. Sebeok (pp. 253-276). Cambridge, MA: MIT Press.
- Palakornkul, A. (1972). *A Sociolinguistics Study of Pronominal Strategy in Spoken Bangkok Thai* (Doctoral dissertation). University of Texas at Austin, Austin.